

Olsztyn, dnia 12 lipca 2017 r.

PS-VI.431.1.14.2017.MP

**Pani
Krystyna Kubiak
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Bartoszycach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-VI.0030.396.2017 z dnia 5 maja 2017 roku /**akta kontroli str. 1/** zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego Olsztynie, w składzie:

1. Marzena Przybylska - główny specjalista, kierująca zespołem oraz
2. Izabela Chowańska - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bartoszycach, ul. Pieniężnego 10A. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 19 maja 2017 r. a zakończono w dniu 23 maja 2017 r. Przedmiot kontroli obejmował formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2017, poz. 697) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r., poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS / jednostka – co oznacza Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
2. Program – co oznacza *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bartoszyce na lata 2016 – 2018*,
3. kierownik GOPS / kierownik - co oznacza: kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach panią Krystynę Kubiak.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Krystyny Kubiak – kierownika GOPS, w oparciu o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji, informacje i wyjaśnienia przekazane przez ww. oraz asystenta rodziny pana Piotra Tarasewicza.

Działalność Placówki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością**.

USTALENIA KONTROLI

1. Dokumenty organizacyjne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach działa na podstawie *Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach*, przyjętego Zarządzeniem Nr 3/2016 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach /**akta kontroli str. 2-13**/. Na podstawie jego analizy stwierdzono, że w treści zawarto informację o realizacji przez jednostkę zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, natomiast brak jest informacji o realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2017, poz. 697). Poza tym w § 8 wymieniono tylko niektóre ustawowe zadania wykonywane przez asystenta rodziny, pozostałe pominięto. Dlatego też w ramach bieżącego instruktażu wskazano na zasadność uzupełnienia treści regulaminu w ww. zakresie.

Ustalono, że zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy opracowano *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Bartoszyce na lata 2016 – 2018* przyjęty Uchwałą Nr XIV/173/2016 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 29 marca 2016 r. /**akta kontroli str. 14- 26**/. Jako cel główny przyjęto: Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania. W Programie uwzględniono diagnozę sytuacji demograficznej i społecznej Gminy Bartoszyce, analizę SWOT, zaplanowano działania oraz wskazano ich realizatorów, określono też wskaźniki osiągnięcia celów. Jednym z celów szczegółowych Programu jest wspieranie rodzin przez asystenta rodziny.

2. Zatrudnienie i kwalifikacje asystentów rodziny.

Ustalono, że w okresie podlegającym kontroli w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bartoszycach zatrudnionych było 2 asystentów rodziny. Pierwszego asystenta zatrudniono 9 lipca 2012 r. na umowę o pracę, a następnie w związku z jego długotrwałym zwolnieniem lekarskim i urlopem macierzyńskim, na jego miejsce od 26 września 2016 r. zatrudniono drugiego. Stwierdzono, że obaj asystenci posiadali odpowiednie kwalifikacje do zajmowanych stanowisk. Zgodnie z informacją uzyskaną w trakcie kontroli asystenci uczestniczyli w następujących szkoleniach:

- „Asystent rodziny – dokumentowanie, obowiązki, zatrudnienie”,
- „Chemiczne i czynnościowe pułapki mogące prowadzić do uzależnienia”,
- „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie- procedura Niebieska Karta.”

3. Formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji oraz przekazanych informacji stwierdzono, że w okresie podlegającym kontroli asystenci pracowali łącznie z 21 rodzinami. Wszystkie rodziny objęte zostały pomocą ze względu na występujące problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z informacji podanych przez asystenta wynika, że najczęstsza przyczyna występujących w rodzinie problemów to nadużywanie alkoholu, a co za tym idzie zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego, nierzadko przemoc.

W dniu podjęcia czynności kontrolnych pracę kontynuowano z 11 rodzinami.

Ustalono, że zgodnie z art. 11 ustawy, w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy, a następnie w przypadku konieczności przydzielenia rodzinie asystenta, składał stosowny wniosek do kierownika GOPS /**akta**

el DC

kontroli str. 27/. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, pracownik socjalny wraz z asystentem wspólnie udawali się do rodziny w celu uzyskania zgody (również pisemnej) na współpracę oraz omówienia jej zasad **/akta kontroli str. 28/.** Po zapoznaniu się z sytuacją rodziny, asystent tworzył plan pomocy rodzinie, zawierający:

- I część diagnostyczną **/akta kontroli str. 29 – 30/**, która uwzględniała informacje dotyczące m.in. struktury rodziny, głównych jej problemów, warunków mieszkaniowych, atmosfery w rodzinie, sposobu sprawowania opieki nad dziećmi, stanu zdrowia członków rodziny,
- II część **/akta kontroli str.31-32/**, która zawiera cele obrane do pracy, konkretne działania wraz z terminem realizacji oraz osobami odpowiedzialnymi za ich wykonanie,
- III część – aktualizację – sporządzaną w przypadku, gdy zmiany zachodzące w życiu rodzin, powodowały konieczność dokonania zmian w planie np. w zakresie celów przyjętych do realizacji.

Asystent sporządzał miesięczne karty czasu pracy gdzie odnotowywał datę oraz godziny pracy z rodziną (potwierdzone podpisem rodziny), a także miesięczne sprawozdania z pracy z rodziną, gdzie każda wizyta była opisywana **/akta kontroli str. 33 - 34/.** Ponadto zgodnie z art. 15 pkt 15 ustawy dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny, która była podsumowaniem półrocznej pracy **/akta kontroli str. 35 - 36/.** Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że nie wszystkie oceny sporządzane były w terminie określonym w art.15 ustawy tj., co pół roku. Z pisemnych wyjaśnień złożonych przez kierownika p. Krystynę Kubiak wynika, że powodem tej sytuacji było długotrwałe zwolnienie lekarskie na jakim przebywał asystent rodziny. Dodała również, że w okresie przebywania przez asystenta na zwolnieniu lekarskim, wszystkie rodziny były pod opieką pracowników socjalnych **/akta kontroli str. 37 - 38/.** W związku z tym, że powodem nieterminowego sporządzania ww. ocen były trudności obiektywne, odstąpiono od wydania zalecenia. Jednakże w ramach bieżącego instruktażu zwrócono uwagę na konieczność terminowego dokonywania okresowej oceny sytuacji rodzin objętych opieką asystenta rodziny.

Z analizy przedłożonej dokumentacji oraz informacji przekazanych bezpośrednio wynika, że praca asystenta polegała m.in. na :

- motywowaniu do podjęcia leczenia odwykowego,
- pomocy w załatwieniu terapii, lub leczenia w warunkach szpitalnych,
- motywowaniu oraz pomocy w umówieniu wizyt lekarskich,
- motywowaniu do spotkania się z psychologiem lub ułatwienie zorganizowanie takiego spotkania (również w środowisku rodzinnym),
- pomocy w załatwieniu zajęć specjalistycznych np. socjoterapeutycznych czy wyrównawczych,
- motywowaniu do uczestniczenia w zajęciach warsztatowych mających na celu np. przeciwdziałanie przemocy (w powiatowym centrum pomocy rodzinie),
- pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- pomocy dzieciom w odrabianiu lekcji i stopniowe wdrażanie w to rodziców,
- nauce spędzania czasu wolnego z dziećmi.

Asystent (który jest jednocześnie terapeutą od uzależnień) realizując swoje zadania współpracował z wieloma osobami i instytucjami, takimi jak: pracownicy socjalni, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczno - pedagogiczne, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach, zespół interdyscyplinarny, psycholog, poradnia zdrowia psychicznego czy sąd.

W okresie podlegającym kontroli z 10 rodzinami zakończono współpracę, z uwagi na:

- osiągnięcie celów – 5 rodzin,
- rezygnację z dalszej współpracy z asystentem – 3 rodziny,

- zmiana miejsca zamieszkania – 2 rodziny.

Pomimo podjęcia pracy z rodzinami w 2016 r. umieszczono 10 dzieci w pieczy zastępczej (6 - w pieczy instytucjonalnej, 4 w rodzinie zastępczej), w 2017 r. umieszczono 6 dzieci w pieczy instytucjonalnej.

Po zakończeniu współpracy, zgodnie z art. 15 ust.1 pkt 16 ustawy monitorowano sytuację rodzin, co potwierdzają notatki z wizyt, znajdujące się w teczkach rodzin. Ponadto z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że rodziny, z którymi zakończono współpracę w większości przypadków były objęte wsparciem pracownika socjalnego.

Z uzyskanych informacji wynika, że podopieczni asystentów mają możliwość korzystania z pomocy psychologa zatrudnionego przez Urząd Gminy w Bartoszycach, w każdy wtorek od 8.00 do 10.00. W 2016 r. z jego pomocy skorzystało 35 osób (21 kobiet, 4 mężczyzn, 10 dzieci), a w 2017 r. 24 osoby (19 kobiet i 5 mężczyzn) /**akta kontroli str. 39 - 40/**. Z informacji przekazanej przez psychologa wynika, że klienci po pomoc zgłaszają się sami lub kierowani są przez asystenta. W wielu przypadkach są to wizyty systematyczne, jednakże w razie potrzeby skorzystania z dłuższej terapii kierowani są do Poradni Zdrowia Psychicznego w Olsztynie.

Poza tym w GOPS zatrudniony jest terapeuta uzależnień w wymiarze czterech godzin w miesiącu. W 2016 r. udzielił porad 57 osobom (30 mężczyzn i 27 kobiet), a w 2017 r. 22 osobom (17 mężczyzn, 5 kobiet) /**akta kontroli str. 39 - 40/**. W przypadku konieczności skorzystania z porad prawnych, podopieczni kierowani są do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach, Starostwa Powiatowego w Bartoszycach i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach /**akta kontroli str. 39 - 40/**. Informacje o możliwości skorzystania z pomocy specjalistów znajdują się na tablicy ogłoszeń GOPS, w środowisku rozpowszechniają je również pracownicy socjalni.

Z informacji uzyskanych w toku kontroli wynika, że GOPS nie realizował takich form pomocy rodzinie jak: terapia i mediacja, usługi dla rodzin z dziećmi (w tym usługi opiekuńczo-wychowawcze), pomoc rodzin wspierających. Jak wyjaśniła kierownik GOPS nie było takiego zapotrzebowania /**akta kontroli str. 39 - 40/**.

W trakcie wykonywania czynności kontrolnych poinformowano kontrolujących o kierowaniu rodzin do udziału w mających się odbyć „Warsztatach kompetencji wychowawczych w celu przeciwdziałania krzywdzenia dzieci. Poznawanie i rozpoznawanie świata uczuć własnych oraz dziecka”, zorganizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach /**akta kontroli str. 41 - 42/**. Jednakże w opinii zespołu kontrolnego zasadnym byłoby stworzenie również tzw. „grupy wsparcia” – zgodnie z art. 10 ust. 3 pkt. 5 ustawy. Spotkania dla rodzin to istotny element pracy z rodziną, zapobiegający poczuciu izolacji. Z wyjaśnień złożonych przez kierownika wynika, że *„GOPS nie prowadzi spotkań dla rodzin ze względu na brak zapotrzebowania ze strony mieszkańców gminy Bartoszyce. Nasze działania skierowane są do indywidulanych członków rodziny, pracę terapeuty oraz psychologa, którzy na dzień dzisiejszy zabezpieczają te potrzeby. Rodzina oczekująca wsparcia może skorzystać z pomocy asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego”* /**akta kontroli str.43/**.

Ponadto kierownik GOPS, zapytana o placówki wsparcia dziennego odpowiedziała, że na terenie gminy nie ma takiej placówki: *„z uwagi na rozległy teren gminy Bartoszyce oraz ograniczone połączenia komunikacyjne”* /**akta kontroli str.44/**. Dzieci w oczekiwaniu na szkolne autobusy przebywają w świetlicach szkolnych gdzie otrzymują pomoc w nauce, niektóre uczęszczają też do gminnych ośrodków kultury gdzie organizuje się im czas wolny. Stwierdzona nieprawidłowość powodować może nie udzielenie wystarczającej pomocy dzieciom z rodzin zagrożonych marginalizacją. Zdaniem zespołu kontrolnego placówki wsparcia dziennego to również niezwykle istotny element systemu wspierania rodziny naturalnej, mający na celu m.in. zapobieżenie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Uwagi i wnioski:

1. Uzupełnić regulamin organizacyjny jednostki o zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej a także o zadania asystenta.
2. W związku z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust. 2 oraz 176 pkt 2 i 4b ustawy tworzyć nadal możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów.
3. Tworzyć warunki sprzyjające powstawaniu rodzin wspierających w myśl art. 29 ustawy.
4. Podjąć działania w celu stworzenia grupy samopomocowej dla rodzin w celu zdobywania nowych informacji na temat form pokonywania występujących trudności – zgodnie z art. 10 ust. 3 pkt 5 ustawy.

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez kierownika, jako osoby odpowiedzialnej za jej powstanie, stosownych działań, mających na celu jej wyeliminowanie oraz realizację zalecenia:

Zalecenie:

1. Rozważyć możliwość utworzenia (lub zlecenia prowadzenia) placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 18-28a ustawy - zgodnie z zapisami art. 176 pkt 3c ustawy. Termin realizacji – 4 miesiące od dnia otrzymania zalecenia.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zalecenia pokontrolnego, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Ponadto uprzejmie proszę o odniesienie się do zawartych w wystąpieniu uwag i wniosków.

Podstawa:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2017 poz. 697).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Marcin Jastrzębski
DYREKTOR
Wydziału Polityki Społecznej

GLÓWNY SPECJALISTA

Marzena Przybylska

GLÓWNY SPECJALISTA

Izabela Chowańska